

Ödeshögs kommun

Ekonomiska styrprinciper

Ödeshögs kommun

Antagen av:	Kommunfullmäktige
Datum:	2020-06-15 § 51
Börjar gälla från och med:	2020-06-22
Diarienummer:	KS 2023/99
Dokumentansvarig:	Kommundirektör
Tidpunkt för aktualitetsprövning:	Vid behov eller varje mandatperiod
Tidpunkt för senaste revidering:	2023-04-24

Innehåll

1	Inledning.....	4
1.1	Huvudprinciper	4
2	Ansvar och roller	5
2.1	Kommunfullmäktige.....	5
2.2	Kommunstyrelsen	5
2.3	Nämnder.....	6
2.4	Förvaltning.....	6
3	Planerings- och uppföljningsprocess.....	8
3.1	Planeringsdirektiv	8
3.2	Uppföljningsrapporter.....	9
3.3	Planerings- och uppföljningsprocess.....	9
4	Redovisning	12
4.1	Drift	12
4.2	Investering.....	13
4.2.1	Förstudier.....	14
4.2.2	Effektiv lokalförsörjning.....	14
4.2.3	Investeringsprocess för fastighet/lokaler och övriga anläggningar	15
5	Resursfördelning	16
6	Resultatöverföring.....	16
6.1	Över- och underskottshantering på nämndnivå.....	16
7	Övrigt.....	17
7.1	Resultatenheter	17
7.2	Interna avtal för fastigheter och lokaler.....	17
7.3	Externa hyresavtal.....	17
7.4	Leasingavtal	17
7.5	Löneökningar	17

1 Inledning

Dessa ekonomiska styrprinciper avser styrning för Ödeshögs kommun på kommunfullmäktigenivå.

Ekonomistyrningsprinciper ska finnas i tre nivåer:

- Kommunfullmäktigenivå
- Nämndnivå
- Verksamhetsnivå

Kommunstyrelsen leder och samordnar förvaltningen av kommunens angelägenheter och har uppsikt över nämndernas verksamhet. Styrelsen följer de frågor som kan inverka på kommunens utveckling och ekonomiska ställning. Nämnderna svarar för att inom sitt område se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål, kvalitetsfaktorer, budget, uppdrag och riktlinjer, som är bestämt för verksamheten.

För ett effektivt användande av resurserna krävs en väl fungerande ekonomistyrning som organisationen handlar utifrån. Kommunens modell för ekonomistyrning har sammanställts med syftet:

- Att skapa delaktighet och förståelse för en helhetssyn och samordning i de ekonomiska frågorna
- Att klargöra ansvar, befogenheter och handlingsutrymme i organisationen vad som gäller ekonomin
- Att vara ett stöd för organisationen i arbetet med planering och uppföljning

1.1 Huvudprinciper

En god ekonomisk hushållning innebär att varje generation själv bär kostnaderna för den service som konsumeras och att en så stor nytta som möjligt av befintliga resurser ska skapas för kommuninvånarna. Detta förutsätter en hög uppfyllelse av mål och kvalitetsfaktorer inom ramen för tillgängliga resurser. God ekonomisk hushållning preciseras i samband med planeringsdirektivet och är bestående under mandatperioden.

- Kommunen bedriver en stor och bred verksamhet varför en helhetssyn och koncernnytta är nödvändig för att den samlade verksamheten ska uppnå bästa möjliga resultat för medborgarna
- Dialog på olika nivåer i organisationen bidrar till att skapa förståelse och engagemang kring vision, mål, prioriteringar, ramar och värderingar som lägger en grund för en balans mellan behovet av central styrning och ansvar och handlingsutrymme för nämnder och förvaltning.
- Ekonomi är överordnad verksamhet. Undantagsfall sker endast om kommunfullmäktige beslutat om detta.

2 Ansvar och roller

2.1 Kommunfullmäktige

Fullmäktige svarar för frågor som berör kommunen som helhet eller är av principiell

karaktär eller av större vikt som:

- Planeringsdirektiv på fullmäktigenivå med nämndernas ramar
- Skattesats
- Taxor och avgifter
- Kommunens årsredovisning
- Kommunens delårsrapport
- Ekonomiska styrprinciper på kommunfullmäktigenivå
- Riktlinjer, uttag och tillförande av medel för resultatutjämningsreserv
- Eventuella besparingar
- Besluta om övergripande effektiviseringskrav

2.2 Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen ska enligt kommunallagen ansvara för att leda och samordna kommunens angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders verksamhet. Styrelsen har också uppsikt över kommunal verksamhet som överlämnats till bolag, kommunalförbund, förening, stiftelse eller enskild individ. Uppsiktsplikten innebär att styrelsen i årliga beslut ska pröva om verksamhet som bedrivits av bolagen under föregående kalenderår varit förenligt med det fastställda kommunala ändamålet och utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna. Om styrelsen finner att så inte är fallet ska den lämna förslag till fullmäktige om nödvändiga åtgärder.

Kommunstyrelsen svarar för att:

- Ta initiativ till att leda den ekonomiska utvecklingen av kommunen.
- Leda och samordna planerings- och uppföljningsprocessen
- Följa upp verksamhetens utveckling genom uppföljningsrapporter, delårsrapport samt årsredovisning.
- Föreslå fullmäktige åtgärder till nämnder om de i sina prognoser inte håller budget.
- Omfördelningar av medel som är av "teknisk karaktär" beslutas av ekonomichef

2.3 Nämnder

Nämnder svarar inom sitt respektive område för att:

- Diskutera planeringsdirektiv på nämndnivå
- Leda, optimera och utveckla den verksamhet som man ansvarar för.
- Verksamheten bedrivs utifrån högsta möjliga mål-, kvalitets- och resultatuppfyllelse samt tillgodoseende av medborgarnas behov utifrån tilldelade resurser.
- Riktlinjer, föreskrifter och taxor (m.m.) som gäller för verksamheten följs.
- Verksamheten bedrivs inom den av kommunfullmäktige fastställda budgetramen.
- Vid prognos om budgetavvikelse ska nämnden besluta om en åtgärdsplan för att uppnå en budget i balans vid årets slut.
- Kommunstyrelsen ska informeras om åtgärdsplanen samt fortlöpande hållas informerad om effekt av vidtagna åtgärder.
- Beslut som kräver ekonomiska resurser ska ha klarlagd finansiering
- Omdisponera medel mellan verksamhetsområden i syfte att nå högre måluppfyllelse, kvalitet, resultat och eller tillgodoseende av medborgarnas behov
- Upprätta och fastställa nämndbudget på ansvars-/verksamhetsnivå enligt tidsplan
- Eventuella besparingar inom nämnd utöver eventuella besparingar givna från fullmäktige
- Besluta om effektiviseringskrav inom nämnd utöver eventuella givna effektiviseringsnivåer av fullmäktige

Nämnd ska under verksamhetsåret rapportera till kommunstyrelsen enligt fastställd tidplan för ekonomistyrprocessen det vill säga planeringsdirektiv, internkontroll, taxor, uppföljningsrapport, utblick, delårsrapport samt årsredovisningen.

Nämnd beslutar om effektiviseringsnivå för förvaltning.

2.4 Förvaltning

Förvaltningen i kommunen svarar för hur uppdrag ska genomföras. För att uppnå bästa resultat och effektivitet i verksamheten ska ansvar och befogenheter följas åt och delegeras till den nivå som är närmast de som berörs av besluten. Avgöranden för hur den löpande verksamheten utförs kommer därmed så nära våra medborgare och berörd personal som möjligt. Ansvarsfördelning kring ekonomi, personal och verksamhet ska tydliggöras.

Förvaltningscheferna har ett särskilt stort ansvar för att skapa förutsättningar för mål-, kvalitets- och resultatuppfyllelse samt att verksamheten bedrivs inom budgetram. Varje budgetansvarig nivå gör sin planering och uppföljning enligt styrmodellen.

Att arbeta med omprövningar och effektiviseringar görs hela tiden och speciellt i budgetarbetet.

Upprätta och fastställa detaljbudget enligt tidsplan.

Förvaltning beslutar och verkställer hur effektivisering genomförs.

Förvaltningscheferna är anställda av kommunstyrelseförvaltningen och har ett övergripande gemensamt ansvar för helheten.

3 Planerings- och uppföljningsprocess

Planerings- och uppföljningsprocessen är en ständigt pågående process, där utblick, planeringsdirektiv, uppföljning, delårsrapport och årsredovisning är hörnstenar.

Planerings- och uppföljningsprocessen ska i största möjliga utsträckning präglas av dialog, transparens och delaktighet. Kommunstyrelsen upprättar inför årets början en närmare tidsplan för planerings- och uppföljningsprocessen, nämnderna ska sedan planera efter satt tidsplan.

3.1 Planeringsdirektiv

Fullmäktige beslutar om planeringsdirektiv som ska innehålla:

- Budget med fördelning av drifts- och investeringsram till nämnderna
- Mål för kommunfullmäktige
- Kvalitetsfaktorer för kommunfullmäktige
- God ekonomisk hushållning
- Eventuella uppdrag
- Eventuella besparingar
- Eventuella effektiviseringskrav
- Inflationsuppräknning
- Kommunal skattesats
- Löneökning.
- Budgetar bifogas (fastställs inte av fullmäktige) för de olika bolagen inom kommunkoncernen som bilaga till fastställandet av planeringsdirektivet.
- Ägardirektiv fastställs varje år.

Varje nämnd ska för planperioden till kommunstyrelsen inlämna ett planeringsdirektiv som överensstämmer med de resurser som tilldelats enligt fullmäktigebeslutet för samma tidsperiod.

Kommunstyrelsen och kommunfullmäktige ska alltid informeras om beslut om ny eller utökad verksamhet alternativt en reduktion eller avveckling av verksamheter.

3.2 Uppföljningsrapporter

Rapport	Period	Kommunstyrelsen	Kommunfullmäktige
Uppföljningsrapport 1	Januari till april	Maj. Beslut om åtgärd vid underskott.	Senast juni.
Delårsrapport	1 januari till 31 augusti	Sept/okt	Oktober
Årsredovisning	1 jan till 31 december	April	Juni

Uppföljningen ska ge nämnden möjlighet att ta ansvar för den ekonomiska utvecklingen, måluppfyllelse, kvalitet, resultat och volymförändringar samt i tid kunna besluta om nödvändiga åtgärder för budget i balans inför årets slut.

Under budgetåret ska kommunfullmäktige besluta om delårsrapport.

Kommunens uppföljningsrapport överlämnas till kommunfullmäktige för information. Finns det avvikelser som kräver åtgärder så beslutas detta i kommunstyrelsen innan informationen går till fullmäktige.

Nämnderna ska lämna uppföljningsrapporter, delårsrapport och årsredovisning enligt anvisningar från kommunstyrelseförvaltningen. Prognoser för årets slut ska ha en följsamhet till prognosperiodens bedömda kostnader och intäkter.

I februari efter budgetårets slut ska varje nämnd besluta om verksamhetsberättelse för det gångna året med bedömning av resultat och effekter, ekonomiskt utfall samt utveckling och framtida utmaningar.

I övrigt regleras form och innehåll av årsredovisningen i den kommunallagen och i anvisningar från Rådet för Kommunal Redovisning.

3.3 Planerings- och uppföljningsprocess

Punkterna i planerings- och uppföljningsprocessen ska genomföras. Vissa år kan de flyttas mellan månaderna. Detta beskrivs och beslutas i de årligen antagna "Anvisningar för planeringsdirektiv".

Under perioden mars till maj ska kommunens förvaltningar tillsammans arbeta fram ett underlag för kommunens planeringsdirektiv, ansvariga för arbetet är kommundirektören och dennes ledningsgrupp. Underlaget ska beskriva respektive förvaltnings grunduppdrag, effektiviseringar och tillkommande behov (exempelvis på grund av nya lagstadgade uppdrag). Arbetet ska präglas av ett gemensamt ansvar för de ekonomiska resurserna, strävan mot målen i planeringsdirektivet och bästa möjliga medborgarnytta.

I maj/juni presenteras underlaget för planeringsberedningen samt för styrelse och nämnder.

Januari

Februari

Mars

- Planeringsberedning 1 och 2. Under en till två dagar behandlas ekonomiska förutsättningar, årsredovisning, verksamhetsutfall och omvärldsanalys.
- Kommunstyrelsen beslutar om årsredovisningen

April

- Kommunfullmäktige beslutar om årsredovisningen

Maj

- Nämnderna beslutar om Uppföljning 1
- KS-info behandlar Uppföljning 1
- KS behandlar Uppföljning 1 (beslut om åtgärder vid underskott)
- Planeringsberedning 3. Redovisning av grunduppdraget, utblick, effektiviseringar och tillkommande behov.
- Planeringsberedning 4. Presentation av underlag för kommunens preliminära planeringsdirektiv med beskrivning av ekonomiska ramar för styrelsens och nämndernas drift och investeringar, samt med redovisning av de preliminära ramarnas påverkan på grunduppdraget. Utvecklingsuppdrag.

Juni

- Kommunfullmäktige får information om Uppföljning 1.
- Senast i juni ska nämnderna/styrelsen ha diskuterat ett förslag till preliminära planeringsdirektiv
- Nämnder tar beslut om taxor.

September

- Nämnderna beslutar om sina verksamhetsberättelser
- KS-info behandlar delårsbokslutet
- KS-info behandlar förslag på kommunfullmäktiges slutliga planeringsdirektiv samt skattesats
- KS bereder fastställandet av taxor

Oktober

- KS beslutar om delårsbokslutet
- KF beslutar om delårsbokslut

- KS beslutar om kommunfullmäktiges planeringsdirektiv med förslag om skattesats
- KF fastställer sitt planeringsdirektiv med beslut om skattesats
- Kommunfullmäktige fastställer kommunens taxor

November

December

- Kommunfullmäktige fastställer kommunplan senast i december valåret.
- Nämnderna fastställer sina planeringsdirektiv.

4 Redovisning

I kommunallagen regleras grunderna för kommunens ekonomiska förvaltning. Lagen om kommunal bokföring och redovisning bestämmer hur kommunens redovisning ska hanteras. Tillsammans med andra lagar och förordningar bildas ett ramverk för styrningen av den kommunala ekonomin.

Syftet med redovisningen sammanfattas i följande punkter:

- Ge en rättvisande bild av kommunens och kommunkoncernens ekonomi.
- Tillgodose olika externa och interna intressenters behov av information.
- Spegla kommunens samlade resultat och ekonomiska ställning och därmed ge underlag för väl grundade beslut.

Redovisningen i övrigt skall följa gällande lagstiftning, god redovisningssed och vedertagna redovisningsprinciper. Kommunstyrelseförvaltningen omprövar vid behov nämndernas redovisning enligt praxis och gällande redovisning.

Kommunstyrelseförvaltningen utfärdar regler och anvisningar för hur den övergripande redovisningen ska samordnas. Respektive förvaltning ansvarar för att dessa regler och anvisningar tillämpas inom verksamhetsområdet.

4.1 Drift

- Beviljat anslag är ett nettoanslag per nämnd. Nämnden får inom sin budget göra omDispositioner i de fall beslutet inte strider mot mål eller riktlinjer som fastställts av kommunfullmäktige
- Nämnden ska inhämta kommunstyrelsens/fullmäktiges godkännande innan start av ny eller utökad verksamhet som på sikt kan öka kommunens nettokostnader
- I de fall kommunstyrelsen eller kommunfullmäktige ger uppdrag till nämnderna som kan medföra kostnader ska också finansieringen klargöras.
- Kompensation för löneökning. Faktiska kostnadsökningar ersätts till nämnderna efter avslutade förhandlingar, dock max upp till SKL:s prognos för löneökningar som ligger till grund för kommunens budget. Kompensationen sker genom teknisk justering.
- Kompensation för inflation ges efter SKR:s prognos för KPIF som ligger till grund för kommunens budget. Kompensationen sker genom teknisk justering.
- De driftskostnader som kompenseras för i samband med investeringar är ökad/minskad faktiska kapitalkostnader. Justering av kapitalkostnader sker genom teknisk fördelning.
- Övriga ökade eller tillkommande driftskostnader ersätts ej

- Äskade medel ur KS oförutsedda behov (politiska prioriteringar) hanteras endast två ggr per år i samband med de kommunövergripande uppföljningarna.
- Nämnden ska i sin ekonomiska rapportering till kommunstyrelse redovisa prognos för helåret enligt anvisningar från kommunledningsförvaltningen
- Eventuellt underskott ska hanteras av nämnd i första hand. Vid ett underskott som får stor påverkan på kommunens totala resultat kan övriga nämnder få Anpassningar/åtgärder för att bidra till helheten.

Kommunstyrelsen får omfördela budgetmedel mellan kommunens nämnder om ansvaret för en viss verksamhet överflyttas från en nämnd till en annan under löpande verksamhetsår.

Ekonomikontoret bemyndigas att omfördela budgetmedel mellan verksamheter/nämnder som uppenbart bokförts/budgeterats på "fel" verksamhet/ansvar.

4.2 Investering

- Nämnden/styrelsen beslutar om investeringar på projekt inom sin ram.
- Investeringsbudgeten ska innehålla en ettårig budget med plan för ytterligare nio år.
- Kommunfullmäktige anslår ett nettoinvesteringsbelopp utifrån nämndernas investeringsbeslut på projekt. Medlen får inte användas till andra projekt utan kommunstyrelsens godkännande.
- En investering har normalt ett inköpspris/anskaffningsvärde över ett halvt prisbasbelopp och en nyttjandeperiod på tre år eller mer.
- Komponentavskrivning tillämpas enligt lag och rekommendationer.
- Nämnden ska lämna redovisning till kommunstyrelsen över slutförda investeringsprojekt och projekt som förväntas avvika från budget i samband med närmsta prognostillfälle i särskild bilaga (uppföljningsrapport, delårsrapport eller årsredovisning)
- Beslut om ombudgetering av investeringsmedel från tidigare år tas genom särskilt beslut av kommunfullmäktige. Underlag skall omfatta tidigare beslutade medel, under året utnyttjade medel och förslag till ombudgetering. I samband med upprättande av underlag för beslut om ombudgetering skall varje investeringsprojekt granskas för utvärdering om eventuell revidering. Särskilt beaktande ska då tas av de finansiella målen.
- **Reinvesteringar** – Detta är investeringar som avser ersätta en inventarie mot en annan inventarie, alltså att man byter en uppsättning utslitna klassrumsmöbler mot en ny uppsättning möbler. Det kan också vara att man byter ut asfalten på någon av kommunens gator eller byter en gammal tankbil

mot en nyare. Vid all reinvestering bör det göras en prövning om materialet verkligen behöver bytas, det ska dessutom värderas om en ett visst inköp kan sänka driftskostnader eller framtida investeringskostnader.

- **Rationaliseringsinvesteringar** – Denna investering skiljer sig från reinvesteringen genom att det inte handlar om utbyte av en utsliten komponent utan det är en nyinvestering som om den görs kan rationalisera vår verksamhet. Alltså att den får en positiv effekt på driftsbudgeten, antingen att kostnaderna minskar eller att intäkterna ökar. Detta kan vara investeringar i olika energieffektiviseringar t.ex. belysning eller ventilation men det kan också vara ombyggnationer för att samlokalisera verksamhet och på så vis minska antalet kvadratmeter. Det kan också handla om IT investeringar som effektiviserar ett visst arbetsmoment. Detta i sin tur kan leda till minskat behov av personal.
- **Strategiska investeringar** – Detta är investeringar som kommunen behöver göra för att nå målet i översiktsplanen om att bli sextusen invånare. Det kan vara såväl åtgärder i befintligt bestånd som nybyggnation av verksamhetslokaler, bostäder, bredband och infrastruktur. Att åtgärden inte bör hanteras som en reinvestering är att investeringen är betydligt mer långsiktiga än normala reinvesteringar, är betydligt mer omfattande och kostsamma och av stor betydelse för den kommunala verksamheten, alltså av strategisk betydelse.

4.2.1 Förstudier

Om ett väsentligt behov av medel till förstudie kan motiveras och det är av stor sannolikhet att projektet ska genomföras kan medel sökas ur kommunens investeringsmedel öronmärkta till förstudiearbete. Äskande av förstudiemedel görs hos kommundirektörens ledningsgrupp efter ett beslut om utredning hos beställande nämnd. Ansvar för utdelning av förstudiemedel ligger på kommundirektör i samråd med ekonomichef. Om en förstudie ej utmynnar i ett genomfört projekt ska eventuella utgifter finansieras på driften av beställande nämnd.

4.2.2 Effektiv lokalförsörjning

Verksamhetsnämnd som hyr fastighet eller lokal ska så tidigt som möjligt avisera förändrat

lokalbehov för att ge förutsättningar för en prövning utifrån "kommunnytta" avseende

nyttjande av befintliga fastigheter/ lokaler eller minskning av beståndet samt

kommunalekonomiska förutsättningar. Tekniska förvaltningen ska utan dröjsmål pröva ökat lokalbehov mot befintligt bestånd eller vid minskning föreslå avyttring.

4.2.3 Investeringsprocess för fastighet/lokaler och övriga anläggningar

- Investeringar i fastigheter och lokaler hanteras i planeringsberedningen.
- Nämnden som ansvar för verksamheten i lokalen ska äska medel för den delen av investeringen som avser inventarier m.m.
- Nämnden ska begära att KS tar upp fastighetsinvesteringen i sin investeringsbudget.
- Nämnden ska ta upp driftkostnaden som ett tillkommande behov i sin ram.

5 Resursfördelning

Baserat på kostnadsnivån för nuvarande verksamhet enligt senaste bokslut, de förändringar i nuvarande verksamhet som kan förutses och förväntade skatter och bidrag görs en planering av ekonomiska ramar för kommunen vilka bryts ner till ramar för respektive nämnd. Resurser tilldelas i form av en "påse" för egen prioritering av nämnderna.

Resursfördelningen har en central roll i styrningen av kommunen. De förtroendevalda anslår resurser till verksamheter som ska se till att målen uppnås. Förtroendevalda ska väga samman och prioritera hur ekonomiska medel ska fördelas mellan verksamheter. Det innebär att lagstiftningens krav, politiska prioriteringar och mål, olika målgruppers behov ska ställas mot tillgången på resurser.

6 Resultatöverföring

6.1 Över- och underskottshantering på nämndnivå

Tilldelat anslag utgör yttersta restriktionen för verksamheten vilket innebär att nämnden vid ett befarat anslagsöverskridande i första hand ska göra en omprioritering inom nämndens verksamhetsområde (åtgärdsplan). Om detta inte är möjligt ska ärendet hänskjutas till kommunstyrelsen/kommunfullmäktige för ställningstagande om verksamheten ska upphöra eller om nya resurser ska anvisas.

Över- och underskott ska ej överföras mellan åren.

7 Övrigt

7.1 Resultatenheter

För de verksamheter som resultatfinansieras får ökning av kostnader (debitering till övriga nämnder) inte överstiga den indexuppräknig som planeringsdirektivet anger (Inflation, löneökningar).

7.2 Interna avtal för fastigheter och lokaler

Teknik- och näringslivsförvaltningen ska upprätta avtal med nämnder. Årlig beräkning av hyror (justeringar) ska ligga inom den indexuppräknig (inflation och löneökningar) som planeringsdirektivet anger.

7.3 Externa hyresavtal

Hyreskontrakt får tecknas av kommunstyrelsen med en varaktighet på högst 10 år.

7.4 Leasingavtal

Beslut om att ingå avtal om finansiell leasing jämförs med upplåning och ska fattas av kommunfullmäktige. Gäller inte operationell leasing.

Ansvaret för leasingen ligger på den verksamhet som "äger" avtalet.

7.5 Löneökningar

Administrativa chefen lämnar förslag på löneökningar till kommunstyrelsen senast januari inför stundande lönerevision. Budget justeras för löneökningar efter avslutade förhandlingar.